

LBRIS

We know
books

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

TAT, ALIN-SEBASTIAN

Cui i-e frică de Hans Urs von Balthasar/

Alin-Sebastian Tat; Târgu-Lăpuș;

Galaxia Gutenberg, 2022

Conține Bibliografie

ISBN 978-630-6524-52-5

2

© Galaxia Gutenberg, 2022

Editura Galaxia Gutenberg

435600 Târgu-Lăpuș, str. Florilor nr. 11

Tel: 0723-377599, 0733-979383

E-mail: contact@galaxiagutenberg.ro

PRINTED IN ROMANIA

Această carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Alin-Sebastian Tat

Cui i-e frică de **Hans Urs von Balthasar?**

Galaxia Gutenberg

2022

Cuprins

Cuvânt înainte	7
Muzica unei vieți.....	9
Inima lumii.....	12
Ultimele rânduri	15
Creștinul și frica	18
Iubirea, formă a revelației	22
Cine e creștin?	26
Adrienne von Speyr	31
Catholica	34
Vederea figurii	38
Slava și crucea.....	42
Teatrul lumii.....	45
Libertatea infinită	53
Rănilor existenței	58
Timpul meu.....	64
Timpul nostru	73
Moartea	80
Teodrama istoriei precreștine	88
Religiile precreștine	96

Imaginea	106
Sf. Ambrozie	110
Eliade-Balthasar	114
Bibliografie.....	119

Cuvânt înainte

Acest mic volum se compune din glose balthasariene, deși ar fi putut fi și „doar” o mică antologie din textele gânditorului elvețian. Iar dacă pentru unii critici genul comentariului – minor fiind – trebuie evitat, în paginile următoare cu siguranță nu i-am ascultat. În schimb, m-am lăsat inspirat de scrieri și pasaje diverse ale teologului Hans Urs von Balthasar (1905-1988). Riguros vorbind, cele ce veți citi în această cărțuție nu sunt comentarii, ci simple gânduri în siajul gândului balthasarian sau poteci care pornesc de la el și duc în alte direcții.

M-au orientat în scrierile balthasariene câțiva *mai știutori*, pe care i-am cunoscut, de aproape sau de departe: Rémi Brague, Jean-Luc Marion, pr. Vincent Holzer, Jacques Servais SJ, pr. Antoine Birot, Aidan Nichols OP, D. C. Schindler, Matthew Levering, Michele Schumacher, Elio Guerriero, Mario Imperatori SJ, cărora le mulțumesc.

LIBRIS

We know
books

Îi mulțumesc Ștefaniei Isailă pentru repeta-
tele apeluri de a scrie, eventual, aceste rânduri, iar
Miei și lui Silviu Hodiș pentru încrederea lor
neabătută în misiunea unei edituri catolice, pe
urmele lui Hans Urs von Balthasar.

Muzica unei vieți

Balthasar și-a mărturisit de multe ori atașamentul lui față de muzica lui Mozart. Iar muzica a fost prima lui iubire, înainte de teologie și înainte de studiile sale de germanistică. Balthasar ar fi putut deveni un bun pianist, poate chiar unul mare, dar arta cuvântului și-a cerut și ea drepturile, orientându-l spre un alt drum. *Dezvoltarea ideii muzicale* este cartea de debut a lui Balthasar, în 1925, când autorul ei avea doar douăzeci de ani. Putem vedea înzestrarea precoce a autorului cărții din chiar prima pagină a volumului. Pentru mine, lectura acestor prime rânduri din opera scrisă a lui Balthasar are o savoare aparte: „Muzica e arta cea mai de neînțeles fiindcă e cea mai nemijlocită. Ni se adresează mai direct, pătrunde mai adânc în noi decât celelalte. Dar oare nu tocmai această apropiere este ceea ce-o face un veșnic mister, ceea ce ne-a stimulat mereu să-i punem limite,

LIBRIS | We know books

s-o reglementăm, s-o supunem numerelor și s-o exprimăm exhaustiv prin legi? De fapt, descurajați de cât de imposibilă e o asemenea sarcină, grabnic am răspândit-o din nou peste toate cele ale lumii, am așezat-o în contururile statuilor, în culorile și în liniile picturilor, în versurile și vibrațiile poeziilor, în simetriile arhitecturale. Mai mult decât atât, am transferat acțiunea sa în acțiunile naturii, am pretins să-i regăsim legile în legile universului. Și în sfârșit, pentru tot ceea ce scapă unei precise definiții, pentru tot ceea ce ne apare într-un anumit fel de neînțeles și irațional, am împrumutat cuvântul „muzică”, atribuindu-i astfel, îmbogățit cu multe armonici, un timbru diferit de cel pe care ar trebui poate să-l aibă.”

Muzica, arta cea mai nemijlocită. O notație cu iz filosofic. Vedem deja din prima sa carte cum autorul privește spre marea cultură, dar pornind de la fundamentele ei teoretice. Îl interesează arta, dar și conexiunile ei cu ansamblul culturii, precum și legăturile dintre

arte. Și putem întrevedea, parcă, acel *concretissimum* ce va caracteriza filosofia și teologia balthasariană a formei unice, aici sub chipul „veșnicului mister” al muzicii.

Faptul că Balthasar a scris multe cărți ne poate intimida sau chiar descuraja, ca cititori. Dar același Balthasar a scris, în diverse împrejurări, mici texte circumstanțiale despre propriile sale scrieri. Aceste notații balthasariene ne pot fi adesea utile în a ne orienta mai bine în opera sa.

Iată ce scrie autorul despre cea mai lirică producție din întinsa sa operă, *Inima lumii*. „Au trecut aproape cincizeci de ani de când, în lungile zile ale unei veri, lângă lacul meu de acasă, am scris această carte. Bătrânul care sunt acum cu greu mai poate judeca dacă stilul ei liric mai atrage astăzi pe cineva; conținutul spiritual care voia să se prezinte în acest veșmânt tineresc nu s-a schimbat însă de-a lungul timpului. Bătaia regulată a Inimii în vacarmul lumii noastre nu-i este mai puțin perceptibilă decât atunci celui care ascultă; poate că, de fapt, cu cât o înecăm mai tare în fleacurile noastre, cu atât mai calmă,

mai stăruitoare și mai fidelă ne dă de veste. Ea se dezvăluie voinței noastre de putere și neputinței noastre ca acea unitate incomparabilă de putere și neputință care este însăși esența iubirii. Tineretului îi dedic această lucrare a tinereții mele.”

Iubirea se joacă între voința de putere și neputința noastră funciară și în acest joc Balthasar îi vede chiar esența. Și știm că iubirea, sub semnul evanghelistului Ioan, este marea temă a reflecției teologului elvețian: „doar iubirea e vrednică de credință”, va spune el în titlul unei cărți din 1963. Cu *Inima lumii* suntem în 1944, la Basel, când Balthasar era capelan al studenților și îndrumător spiritual al Adriennei von Speyr. Tot acum, adică în anii 1944-1945, Balthasar și Adrienne von Speyr vor fonda împreună Institutul Sf. Ioan, ca pe o formă de viață creștină adresată laicilor, dar trăită după sfaturile evanghelice ale sărăciei, castității și ascultării. Ceea ce va ajunge să se numească un institut secular. Trebuie să remarcăm că inițiativa care a stat la baza fondării Institutului Sf. Ioan – care la ora

UBRIS | We know books

actuală se compune din trei ramuri: una feminină, una masculină și una sacerdotală – putea fi privită în acei ani drept un proiect îndrăzneț și, în orice caz, novator. Biserica ierarhică va începe să reflecteze în mod oficial asupra institutelor seculare și asupra formei de viață creștină pe care acestea o propun, abia în 1947, prin constituția apostolică *Provida mater ecclesia* a Papei Pius al XII-lea.

Balthasar, un precursor?

Ultimele rânduri

În 26 iunie 1988 Balthasar părăsește această lume. Nu va fi „creat” cardinal în mod public, deși numirea din partea papei și acceptarea sa avuseseră loc cu puțin înainte. Dar umorul divin a vrut altfel, l-a păstrat într-o discreție pe care a cultivat-o toată viața. Mi se par semnificative, în acest sens, ultimele rânduri ale scrierii care a rămas pe masa lui de lucru, cu valoare de testament. Iar aici termenul „testament” trebuie înțeles în sensul biblic al legământului. Iată acest pasaj final al cărții *De nu veți deveni precum acest copil*, publicată postum: „Femeia apocaliptică, care între cer și pământ îl naște în chinuri pe Mesia, poartă fără îndoială și toate suferințele lui Israel, care trebuie să-l nască din sânul lui credincios și în același timp păcătos pe al său Mesia. Dacă Israel n-ar fi devenit atât de infidel Dumnezeului său, nici nu s-ar fi cerut de la el atât de multe chinuri. Și totuși, au existat credința lui

LIBRIS | We know books

Avraam și loialitatea profeților, care nu se poate să nu fi contribuit și ele la nașterea Mântuitorului. Dar cum să fie introdusă această moștenire teologică eterogenă în destinul fetei neprihănite din Nazaret? Numai în așa fel încât alegerea Fecioarei ca Mamă a Mântuitorului să precedă toate aspectele complementare ale misiunii ei. Așa cum Fiul ei trebuia să fie în primul rând copilul lui Dumnezeu, pentru ca apoi, devenind om, să poată lua asupra sa povara lumii păcătoase, la fel în planul de salvare al lui Dumnezeu și Mama trebuia să fie primul gând, pentru ca apoi, întocmai ca Fiul ei, să poată deveni purtătoarea întregilor constelații din istoria mântuirii. La aceasta face deja aluzie în mod enigmatic chiar promisiunea făcută femeii la alungarea din paradis, că urmașii ei vor zdrobi capul șarpeului (Facerea 3, 15); la aceasta trimite în mod clar întâlnirea Mariei cu Elisabeta, întâlnire la care pruncul mai tânăr, mesianic, îl binecuvântează în pântecul mamei sale pe predecesorul său (și prin el, întreaga profeție veterotestamentară).

Cel din urmă este în planurile lui Dumnezeu cel dintâi, pentru care există tot ce a fost mai înainte. Și astfel copila Maria, destinată să fie Maica Copilului veșnic, este dătătoare de sens pentru tot ceea ce s-a întâmplat de la Avraam și Adam până la ea, așteptându-se de la ea desăvârșirea răscum-părătoare a acestei deveniri, înăuntrul lucrării Fiului său.”

Balthasar recapitulează aici, într-o viziune sintetică, economia mântuirii, pe care o încununază Maria, „maica copilului veșnic”. Apreciez curajul Mariei-Magdalena Anghelescu de a se abate uneori de la formula teologic consacrată a „Fiului lui Dumnezeu” pentru a ne face atenți, prin traduceri proaspete, la taina Cuvântului din spatele cuvintelor. Ultimele rânduri ale operei scrise a lui Balthasar ne vorbesc despre copilăria evanghelică și despre „copila” Maria. *Finis coronat opus.*